

Πέθανε ο άνθρωπος που αποκάλυψε τα «Έγγραφα του Πενταγώνου» για τον πόλεμο στο Βιετνάμ

Σε ηλικία 92 ετών έφυγε από τη ζωή ο Ντάνιελ Έλσμπεργκ, ο πρώην στρατιωτικός αναλυτής που διοχέτευσε στον Τύπο τα απόρρητα «Έγγραφα του Πενταγώνου» για τον πόλεμο του Βιετνάμ. Με τον τρόπο αυτό, αποκάλυψε την απάτη της αμερικανικής κυβέρνησης και έγινε η αφορμή να ξεκινήσει μια από τις σημαντικότερες μάχες για την ελευθερία του Τύπου.

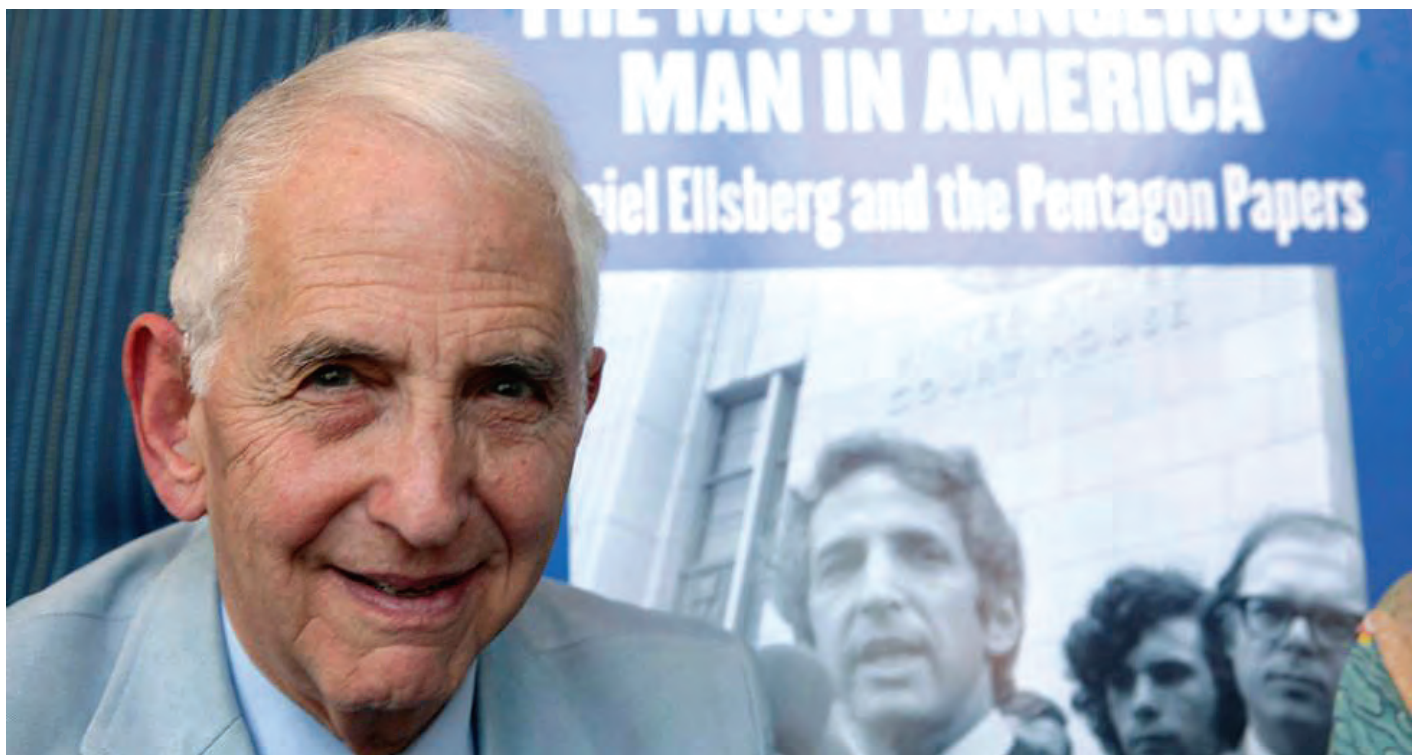
Ο Έλσμπεργκ είχε διαγνωστεί τον Φεβρουάριο με καρκίνο στο πάγκρεας, που δεν επιδεχόταν χειρουργική επέμβαση. Πέθανε στο σπίτι του στο Κένσινγκτον της Καλιφόρνιας.

Θα μπορούσε κανείς να πει, και όχι άδικα, ότι ο Έλσμπεργκ ήταν ο πρόδρομος των Έντουαρντ Σνόουντεν και WikiLeaks, που αποκάλυψαν κρατικά μυστικά στο όνομα της διαφάνειας, καθώς έδειξε στους Αμερικανούς ότι η κυβέρνησή τους ήταν ικανή να τους παραπλανήσει, λέγοντάς τους ψέματα. Έως το τέλος της ζωής του υπερασπιζόταν τους μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος, ενώ η ιστορία του έγινε ταινία, υπό τον τίτλο «The Post» το 2017. Υπερασπίστηκε τον Έντουαρντ Σνόουντεν, λέγοντας ότι δεν έκανε τίποτα κακό όταν έδωσε σε δημοσιογράφους χιλιάδες απόρρητα κυβερνητικά έγγραφα για τις παρακολουθήσεις πολιτών από αμερικανικές υπηρεσίες. Είπε επίσης ότι θεωρεί ηρωίδα την στρατιώτη Τσέλι Μάνινγκ που έδωσε χιλιάδες έγγραφα στον ιστότοπο WikiLeaks.

Ο Έλσμπεργκ απευθύνθηκε απευθείας στα ΜΜΕ το 1971 ελπίζοντας ότι θα μπορούσε να επισπεύσει το τέλος του Πολέμου του Βιετνάμ. Έγινε στόχος εκστρατείας λάσπης από τον Λευκό Οίκο του τότε προέδρου Ρίτσαρντ Νίξον, ενώ ο Χένρι Κίσινγκερ, τότε σύμβουλος εθνικής ασφάλειας του προέδρου, τον χαρακτήριζε «τον πιο επικίνδυνο άνθρωπο στην Αμερική που πρέπει να τον σταματήσουμε με κάθε τρόπο».

Όταν στάλθηκε στη Σαϊγκόν εκ μέρους του Στέιτ Ντιπάρτμεντ, στα μέσα της δεκαετίας του 1960, ο Έλσμπεργκ είχε ήδη ένα εντυπωσιακό βιογραφικό: τρία πτυχία από το Χάρβαρντ, υπηρέτησε στους Πεζοναύτες και εργάστηκε στο Πεντάγωνο και τον αμερικανικό οργανισμό Έρευνας και Ανάπτυξης RAND Corporation, ένα ινστιτούτο μελετών που ασκούσε μεγάλη επιρροή. Ήταν υποστηρικτής του Ψυχρού Πολέμου και «γεράκι» του Βιετνάμ. Στα απομνημονεύματά του, που κυκλοφόρησαν το 2003 με τον τίτλο «Μυστικά: Αναμνήσεις από το Βιετνάμ και τα Έγγραφα του Πενταγώνου», παραδέχτηκε ότι βρισκόταν μόλις μία εβδομάδα στη Σαϊγκόν όταν αντιλήφθηκε ότι οι ΗΠΑ είχαν εμπλακεί σε έναν πόλεμο που δεν θα κέρδιζαν.

Στο μεταξύ, κατ' εντολή του υπουργού Άμυνας Ρόμπερτ Μακναμάρα, στελέχη του Πενταγώνου συνέτασαν κρυφά μια έκθεση 7.000 σελίδων για την ανάμιξη των ΗΠΑ στο Βιετνάμ από το 1945 μέχρι το 1967. Όταν την ολοκλήρωσαν,

δύο από τα 15 αντίγραφα στάλθηκαν στο RAND Corporation, όπου είχε επιστρέψει και εργαζόταν ο Έλσμπεργκ.

Αντιπολεμικές διαδηλώσεις

Έχοντας μια νέα, διαφορετική αντίληψη για τον πόλεμο, ο Έλσμπεργκ άρχισε να συμμετέχει σε αντιπολεμικές διαδηλώσεις. Είπε ότι είχε την ιδέα να κάνει αντίγραφα των Εγγράφων του Πενταγώνου αφού άκουσε έναν διαδηλωτή να λέει ότι ανυπομονεί να πάει στη φυλακή γιατί αρνήθηκε τη στράτευση.

Ο Έλσμπεργκ άρχισε τότε να βγάζει κρυφά την απόρρητη μελέτη από τα γραφεία του RAND και να κάνει αντίγραφα με ένα νοικιασμένο φωτοτυπικό, με τη βοήθεια του 13χρονου γιου του και της 10χρονης κόρης του. Πήρε τα έγγραφα μαζί του όταν μετακόμισε στη Βοστώνη για να εργαστεί στο MIT και τα φύλαξε για ενάμιση χρόνο, μέχρι που έδωσε κάποιες σελίδες στην εφημερίδα New York Times. Η εφημερίδα δημοσίευσε ένα πρώτο μέρος των Εγγράφων του Πενταγώνου στις 13 Ιουνίου 1971. Η κυβέρνηση του Νίξον ζήτησε από έναν δικαστή να σταματήσει τα δημοσιεύματα, επικαλούμενη τον Νόμο περί Κατασκοπείας. Ο Έλσμπεργκ έδωσε τότε τα Έγγραφα στην Washington Post και σε καμιά δεκαριά άλλες εφημερίδες. Περίπου τρεις εβδομάδες μετά το πρώτο δημοσίευμα, το Ανώτατο Δικαστήριο, στην υπόθεση εναντίον της New York Times, έκρινε ότι ο Τύπος είχε το δικαίωμα να δημοσιεύσει την έκθεση.

Τα έγγραφα αποκάλυπταν ότι Αμερικανοί αξιωματούχοι είχαν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι ΗΠΑ πιθανότατα δεν μπορούσαν να κερδίσουν τον πόλεμο και ότι ο πρόεδρος Τζον Κένεντι ενέκρινε τα σχέδια ενός πραξικοπήματος για την ανατροπή της ηγεσίας του Νοτίου Βιετνάμ. Ο διάδοχος του Κένεντι, ο Λίντον Τζόνσον, σχεδίαζε να διευρύνει τον πόλεμο, βομβαρδίζοντας το Βόρειο Βιετνάμ, μολονότι είχε προεκλογικά ότι δεν θα το έκανε. Τα έγγραφα

Ο Έλσμπεργκ είχε διαγνωστεί τον Φεβρουάριο με καρκίνο στο πάγκρεας, που δεν επιδεχόταν χειρουργική επέμβαση. Πέθανε στο σπίτι του στο Κένσινγκτον της Καλιφόρνιας.

μιλούσαν επίσης για τους μυστικούς βομβαρδισμούς των ΗΠΑ στην Καμπότζη και το Λάος και αποκάλυπταν ότι ο αριθμός των θυμάτων ήταν μεγαλύτερος από αυτόν που παραδέχονταν οι αρχές.

Η εφημερίδα NYT δεν αποκάλυψε ποτέ ποιος διοχέτευσε τα έγγραφα στον Τύπο, αλλά το FBI κατέληξε πολύ γρήγορα στο όνομα του Έλσμπεργκ, ο οποίος κρύφτηκε για δύο εβδομάδες και στη συνέχεια παραδόθηκε, στη Βοστώνη.

«Αισθάνθηκα ότι ως Αμερικανός πολίτης, ως υπεύθυνος πολίτης, δεν μπορούσα πλέον να συνεργάζομαι στην απόκρυψη αυτών των πληροφοριών από το αμερικανικό κοινό», είχε δηλώσει τότε ο ίδιος, τονίζοντας ότι «ήταν προετοιμασμένος να υποστεί όλες τις συνέπειες» της πράξης του. Μετάνιωσε μόνο επειδή δεν έδωσε νωρίτερα τα έγγραφα στα ΜΜΕ.

Μολονότι τα Έγγραφα του Πενταγώνου δεν άγγιζαν την κυβέρνηση του Νίξον και τον τρόπο που χειρίστηκε το Βιετνάμ, οι «Υδραυλικοί του Λευκού Οίκου», η μυστική ομάδα Ειδικών Ερευνών που αργότερα οργάνωσε τη διάρρηξη στα γραφεία του Δημοκρατικού Κόμματος στο Γουότεργκεϊτ, διατάχθηκαν να σταματήσουν τις διαρροές και να δυσφημίσουν τον Έλσμπεργκ.

Δύο μήνες μετά τα πρώτα δημοσιεύματα, δύο άνδρες που θα γίνονταν αργότερα γνωστοί λόγω του σκανδάλου Γουοτεργκέιτ, οι Τζ. Γκόρντον Λίντι και Ε. Χάουαρντ Χαντ, διέρρηξαν το γραφείο του ψυχιάτρου του Έλσμπεργκ, αναζητώντας ενοχοποιητικά στοιχεία.

Ο Έλσμπεργκ και ένας συνάδελφός του στο RAND κατηγορήθηκαν εντέλει για κατασκοπία, κλοπή και συνωμοσία. Όμως στη δίκη, το 1973, η υπόθεση απορρίφθηκε όταν αποκαλύφθηκαν οι κυβερνητικές παρατυπίες και η διάρρηξη.

Τα επόμενα χρόνια, ο Έλσμπεργκ έγραψε βιβλία και έδωσε διαλέξεις υπέρ της διαφάνειας και κατά της διάδοσης των πυρηνικών όπλων